

Pædagogisk læreplan for

Den Frie Børnehave - den lille kreative
med det store fællesskab

2020 – 2022, gældende

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Formålet med vores Pædagogiske LærePlan

Den Pædagogiske LærePlan er udtryk for Den Frie Børnehaves ramme, det pædagogiske grundlag, arbejdsredskab og planlægningen i det daglige pædagogiske virke- Den styrkede læreplan.

Formålet med den Pædagogiske LærePlan er, at samle institutionens grundlag for det pædagogisk arbejde i ét og samme dokument, der tillige har til formål at:

- Have et pædagogisk arbejdsredskab, der kan sætte retning og hvor der arbejds ud fra fælles grundlag
- Formidle institutionens overordnede pædagogiske ramme og den pædagogiske praksis
- beskrive de aktuelle mål og indsatser, som institutionen arbejder konkret med i perioden fra 2019 og frem.

Den Pædagogiske Udviklings Plan består af følgende afsnit:

1. Fakta om Den Frie Børnehave – Hvem er vi?
2. Husets pædagogiske arbejde og værdigrundlag (fælles pædagogiske grundlag)
3. Husets mål og planer for det pædagogiske arbejde
4. Husets indsatsområder i den kommende periode, herunder beskrivelse af læreplanstemaer (jf. arbejdsgrundlaget)

Den Pædagogiske LærePlan offentliggøres på institutionens hjemmeside og er altid tilgængelig i børnehaven.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi i Den Frie Børnehave?

Karakteristika, børnetal og personalesammensætning

Den Frie Børnehave er en lille hyggelig selvejende børnehave nær midtbyen normeret til 44 – 55 børn. Vi har børn i alderen 2 år og 10 måneder og frem til børnene starter som spire i SFO-en 1.maj.

Den Frie Børnehave er en selvejende institution tilknyttet Landsforeningen Danske Daginstitutioner, som står for vores administration af løn og regnskab samt tilbud om rådgivning indenfor organisation og struktur, personalejura og pædagogik. Bestyrelsen for Den Frie Børnehave varetager bestyrelsesarbejdet og driften ud fra institutionens vedtægter og Børnehaven har en driftsaftale med kommunen, som beskriver de aftalte rammer for børnehavens drift.

Børnehavens fysiske varetegn er det store skib på legepladsen og signalerer "en robust ramme i det legende univers" - vi arbejder for det frie initiativ under ansvar.

Den lille kreative med det store fællesskab

Vores profil er KUNST, KULTUR og NATUR hvor fordybelse, leg og bevægelse samt en tryk og fælles hverdag kendetegner børnehaven.

Personalet består af 7 til 11 medarbejdere – alt efter børneantal og den enkelte medarbejders timeantal. Herudover har vi en medarbejder, der varetager rengøring og kan indgå som vikar. Der er 2 fuldtidsansatte og resten er på deltid. Vi har en medarbejder i fleksjob og vægter at have både mænd og kvinder ansat. Vi tager gerne imod studerende, frivillige og ansatte i løntilskud – det giver børnehaven nyt liv og andre input og vi er med til at tage et vigtigt samfundsmæssigt ansvar – det åbne dagtilbud.

Ved ansættelse af nyt personale bruger vi anledningen til at se på vores nuværende kapacitet og hvad vi kunne ønske os for den fremtidige indsats. Derfor vil vi i disse situationer lægge vægt på at genvurdere, hvad vi har brug for i børnehaven, samt hvilken personprofil og faglige kvalifikationer vi søger efter.

I dag er personalet sammensat af kvalificerede medarbejdere med særlige kompetencer inden for kunst, kultur, natur, sprog og fællesskaber og med en generel viden og interesse for kommunikation / sprog, leg og læring. Personalet er fantastisk engageret, stabilt og prioriterer et aktivt børneliv – dette mærkes og ses, så snart du kommer ind i børnehaven. Vi vægter høj faglighed, samtidig med, at børnehaven er et hyggeligt og rart sted at være.

De voksnes fundament og vigtigste værdier for os er:

- < Tillid og tryghed – viljen til at gøre og være sig selv
- < Gensidig respekt – vi vil hinanden, vi ser hinanden
- < Nærhed, varme og omsorg – alle har værdi og mærke at høre til
- < Stor faglighed – vi gør som vi gør af en grund
- < Anerkendelse og accept af forskelligheder
- < Vi løfter i flok og vægter fællesskabet
- < Giver hinanden plads til individualitet - til glæde for fællesskabet
- < Forældrene er en aktiv del af huset
- < Højt aktivitetsniveau – vi skaber muligheder
- < Glæde, humor og leg – hverdagens små glæder er de vigtigste
- < Vægter den røde tråd i huset
- < Vi griber nuet

Børnehavens børn er alle de voksnes fælles ansvar. Børnene er i en del af dagen tilknyttet en hjemmegruppe med faste voksne, på baggrund af det enkelte barns udvikling – og alder. Børnehaven er fysisk funktionsopdelt, som betyder, at

der er særlig indrettede rum til forskellige aktiviteter, som male / kreativt rum, spille/fællesrum, fordybelsesrum (læse-rum), værksted, legerum, tumlerum m.m. Legepladsen er også delt op i små rum med mulighed for mange forskellige legeformer. Det giver børnene mulighed for at udforske, lege og fordybe sig, der hvor de vælger at være - både inde og ude, og alt efter behov, interesse og aktiviteter og hvor relationer mellem børnene og barn / voksen har stor betydning. Læringsmiljøerne er mangfoldige.

Vi vil fællesskabet til gavn for børn, forældre og personale og vores hovedopgave er at være her for børnene, at give børnene en tryk og udviklende hverdag og gøre vores bedste for at rumme alle, så både den enkelte og grupperne føler tilknytning og oplever sig som en del af fællesskabet.

Børnehaven deltager i Ringsted kommunes udviklingstiltag og lederfora på lige fod med de kommunale institutioner og samarbejder med øvrige Børn og Unge medarbejdere, når der er brug for særlige kompetencer, støtte eller en særlig opmærksomhed.

Institutionens geografiske placering, fysiske rammer og omgivelser

De allerfleste børn og forældre som har deres daglige gang i huset kommer fra Ringsted og de er vores allervigtigste for børnehavens virke.

Vores lille børnehave er i et plan og ligger i et område med villaer og nær de boligblokke, hvor vi lejer os ind. Vi ligger centralt i forhold til centrum, grønne områder, biblioteket, hallerne og bussen, som holder næsten lige uden for huset. Vi er omgivet af mange muligheder – og det benytter vi os rigtig meget af.

Vores legeplads er lille, overskuelig med mange små rum og hyggelig for børnene. Vi har vores store legeskib, som er og har været børnehavens vartegn siden opstarten. Vi har mange fleksible legeredskaber, som giver det pædagogiske læringsrum ude – mange muligheder for mange forskellige legetyper.

Vi glædes ved, at se børnenes trives og lægger derfor vægt på, at det er børnenes hus. Vægge og rum er altid dekoreret med børnenes kunst og udsmykning – og vigtigst, der er løbende udskiftning, så børnenes aktuelle kunstneriske og fantasifulde udfoldelser er synlige for både børn og voksne. Børnene er stolte over deres værker - og det er med til at styrke det enkelte barn i, "hvem er jeg, hvad kan jeg og hvem er jeg i forhold til gruppen som helhed".

Det kræver en bevidsthed fra de voksne om, "hvem er vi og hvad kan vi sammen" også i det fysiske rum.

Børnehaven har mange traditioner og forskellige kunstnere har også været med til at sætte deres præg både på legepladsen og bygningen inde og ude. Vi oplever ofte at få historier fra "gamle dage", når tidligere børns børn bliver indmeldt og får deres gang i børnehaven igen eller når den ældre mand, fra boligen ved siden af os, fortæller hvordan og hvad der skete omkring børnehaven i gamle dage. Historierne er mange og givende for fællesskabet. De er livsgivende og kulturbærere, hvor alle, børn og voksne, er med til at sætte deres præg - og med til at fortælle nye spændende historier.

Institutionens historie

Børnehaven har siden starten (i 1970) været en selvejende institution drevet af en bestyrelse, som har arbejdsgiver- og økonomiansvar. Bestyrelsens grundlag er beskrevet i vedtægten og driften styres gennem en driftsaftale med Ringsted kommune. Børnehaven bor i lejet bygning, ejet af "Andelsboligforeningen af 1941". Bygningerne blev opført i 1970,

hvor børnehaven flyttede ind 1. september og vi har siden holdt fast i de gode traditioner og et værdigrundlag, som tager udgangspunkt i husets historie og de engagerede mennesker, som præger miljøet i og omkring børnehaven. Det er ikke for ingenting, at Børnehaven hedder Den Frie – vi vægter stor rummelighed og højt til loftet – under ansvar. Vi ved og tror på, at det skaber og fremmer det gode og legende Børneliv.

Selvom bygningerne er af ældre dato, har vi løbende fokus på vigtigheden af at holde både bygninger og legepladsen i god stand og derfor bliver der løbende renoveret.

Institutionens vision

Den Frie Børnehave skal fortsat være en attraktiv børnehave. Det kommer ikke af sig selv, så vores ønske er, at vi fortsat kan være med til at sætte den bedste ramme for børnene, have fokus på arbejdsglæden og trivselen i børnehaven, med stor opbakning fra bestyrelse samt nuværende og nye forældre / familier.

Vi vil fortsat have fokus på udvikling, hvor medarbejderne har mulighed for at kvalificere og målrette ny viden og læring samt efteruddannelse / deltagelse i pædagogiske tiltag. Have tid og rum til at dele nye tiltag, ideer og planlægge arbejdet, som vi ønsker at udføre i bedste kvalitet.

Kravene til kvaliteten vil vi fastholde og højne og det er vores mål at få implementeret de styrkede læreplaner på en måde, så vi udvikler på det, vi kan blive bedre til og fastholder det, der fortsat giver mening i den pædagogiske praksis. Fokus på ny viden og meningsfuld evalueringskultur, skal være grundlaget. Børnene er en del af denne proces bl.a. gennem inddragelse, leg, kreativitet og selvevaluering.

Vi vil leve op til det, vi skriver / siger og det skal vi. Vi bruger evalueringer og dokumentationen i hverdagen sammen med og til glæde for børn, forældre og personale.

Det åbne dagtilbud vil vi gerne udvikle, hvor vi tror på, at en mere organiseret indsats kan give børnehaven et kvalitativt løft, i det pædagogiske udviklingsarbejde og i hverdagen til glæde for både børn, forældre og personale. Det kan være et konkret fællesskab / samarbejde med boligforeningens beboere.

Vi ser os selv være med i projekter, som kan udvikle nye veje og viden, så børnene får de bedste opvækstmuligheder eks. gennem kunsten og fællesskabet.

Vi ønsker, at der i fremtiden fortsat er mulighed for, at forældre kan vælge vores lille institution og at man politisk vil vægte børnene i førskolealderen højt.

Vi ønsker, at der er mulighed for at rumme de børn som ønsker vores institution – gerne også fra en tidligere alder og med en mere fleksibel åbningstid.

Vi ønsker, at børnene kunne få lov at være børnehalebørn til de starter skole. Den sidste tids modning og udvikling til robusthed - og forventningens glæde retter sig mod første skoledag. SFO er et fritidstilbud og et supplement til skoledagen. Et ønske er at børnene starter skole, når de er robuste og klar, med en pragmatisk tilgang til, hvornår barnet er parat til et skrift frem for en fødselsdato - til børnenes bedste.

Bestyrelsens opgaver

Bestyrelsen varetager sine opgaver inden for de mål og rammer, som er beskrevet i Styrelsesvedtægten og i driftsaftalen mellem Ringsted kommune og Børnehaven.

Bestyrelsens opgaver er bl.a. at fastsætte principper for daginstitutionens arbejde og for anvendelsen af en budgetramme for institutionen inden for Byrådets mål og rammer (disse opgaver er de samme som i forældrebestyrelserne for en kommunal institution).

Bestyrelsen i den selvejende institution har herudover ansvaret for driften og varetager den overordnede ledelse inden for de mål og rammer, der er fastsat for en selvejende institution bl.a. drøftelse af generelle og konkrete sager af betydning for dagtilbuddets drift og har herunder også ansvaret for personaleforhold samt ansættelser/ afskedigelser.

Bestyrelsen har ansvaret for budgetrammen og godkender det årlige reviderede driftsregnskab.

Børnesager angående den enkelte bruger af dagtilbuddet hører under lederens ansvar og drøftes ikke i bestyrelsen.

Der er valg til bestyrelsen hvert efterår og det enkelte medlem sidder 2 år af gangen. (procedure for valg, se vedtægterne).

Forældrebestyrelsen består af min. 6 medlemmer. 5 forældrerepræsentanter og 1 medarbejderrepræsentant (har ikke stemmeret).

Lederen deltager som sekretær.

Bestyrelsen afholder ca. 5 - 6 møder om året og møderne afholdes mellem kl. 17.30 og 22.00. Øvrige rammer og indhold for arbejdet er beskrevet i vedtægten og forretningsorden.

Vi lægger vægt på, at bestyrelsesarbejdet skal være nærværende og aktuelt, så det enkelte bestyrelsesmedlem oplever at have en reel indflydelse.

Eksempler på dagsordenspunkter er: Strategi for fremtiden, pædagogiske indsatsområder, budgetopfølgning indeholdende prioriteringer, forhold vedr. personale, madordning, fastsættelse af politikker og principper på flere områder, høringsvar, kommunikation blandt børn og voksne, It udfordringer og brugen af medier, beredskabsplan, sikkerhed, bygningsforhold, legeplads osv.

Såfremt I vil høre mere, så få en snak med et af bestyrelsesmedlemmerne (Gå til lederen eller se opslag i forgangen eller på hjemmesiden). Det giver god viden og det bedste indtryk af bestyrelsesarbejdet. Der tilbydes herudover bestyrelseskursus til alle medlemmer.

Legeplads:

På legepladsen har vi stor brug for forældre som frivilligt vil tage del i planlægning og udførelse af nye tiltag og renovering på legepladsen. Der er en medarbejder tilknyttet og som står for det praktiske. Det er en kæmpe hjælp, når der særligt er store projekter - som renovering af legeredskaber og skibet, frisebelægning, malerarbejde m.m. Vi afholder som regel 2 lørdage om året og vægter voksen fællesskabet de dage, da legepladsen omdannes til en farlig byggeplads.

Aktivitsudvalg og Støtteforening er slået sammen i 2020:

Begge udvalg har samme mål med de aktiviteter som sættes i gang af forældre og "gamle" forældre. Det nye fælles er fortrinsvis at arrangere fester, ture, arbejdsdage hvor primært forældre, børn og personale deltager. Arbejdet har stor

betydning for fællesskabet og et aktiv i vores børnehave både som kulturbærer og som et fantastisk stykke frivilligt arbejde, vi har brug for. Et engagement vi sætter stor pris på

Det nye sammenlagte udvalg:

Udvalget følger nu støtteforeningens formål og vedtægter, som er et godt grundlag for de aktiviteter, som udvalget gerne vil stå for. Støtteforeningen er oprettet med egne vedtægter og der afholdes generalforsamling 1 gang årligt i forbindelse med forældremødet i efteråret.

Støtteforeningens formål er at:

- At skabe muligheder for at gøre hverdagen lidt sjovere, til gavn for det sociale fællesskab
- At yde støtte til børnehaven gennem medlemskab og aktiviteter
- At udbrede kendskabet til børnehaven og dens særpræg / grundlag
- At støtte op om børnehaven, når det bliver eller er nødvendigt

Bestyrelsen for støtteforeningen står for mange aktiviteter, såsom sociale arrangementer i og uden for børnehaven, at profilere børnehaven, samle penge ind til de formål, som der kan ansøges om, samt ansøge om midler i relevante fonde. Så enhver der læser dette og ønsker at støtte Den Frie Børnehave er meget velkommen til at indsætte et beløb på reg.nr. 1551 konto nr. 11390242 eller på mobilepay 88710

Pædagogisk grundlag

Dagtilbudsområdets kerneopgave i Ringsted kommune:

”Dagtilbud i Ringsted er medskabere af et godt børneliv for børn i Ringsted. Dagtilbud i Ringsted skaber ramme for, at alle børn dannes og er i læring og evner at være sig selv i forpligtende fællesskaber”

Den Frie Børnehaves værdigrundlag ligger til grund for det pædagogiske arbejde, hvor ud fra den Pædagogiske styrkede læreplan udarbejdes.

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag.”

”Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark.”

Den Frie Børnehave – den lille kreative med det store fællesskab

Det betyder at:

- Vi er en lille børnehave med sjæl og charme
- Vi sætter den pædagogiske ramme og er rollemodeller
- Vi lægger vægt på gode traditioner og fællesskabet
- Vi holder fælles fødselsdagsfest hver måned
- Vi har et trygt og hyggeligt miljø i vores børnehave
- Vi hjælper og passer på hinanden og vores forskelligheder
- Vi leger sammen – både voksne og børn
- Vi tager på mange ture – vi oplever verden omkring os
- Vi prioriterer at arbejde med kunst og kultur – med udgangspunkt i børnene og legen
- Vi arbejder sammen omkring forskellige projekter ud fra et fælles årstema
- Vi arbejder i små og store fællesskaber og alle børn er tilknyttet en hjemmegruppe
- Vi skaber gode lege på legepladsen med mange små ”rum”
- Vi skaber ro og plads til fordybelse i vores dagligdag
- Vi udfolder os gennem alsidige aktiviteter, hverdagens rutiner og science
- Vi bruger udelivet, samværet, sproget og kroppen, sanserne og fantasien i vores dagligdag
- Vi tager på koloni med de ældste børn

- Vi styrker fællesskabet gennem tydelighed og rammesætning, hvor der er plads til forskelligheder
- Vi er fælles om vores børn

Uddybning af vores pædagogiske grundlag

Rammen - læringsmiljøet

Vores tro på, at det er os som skaber en helhed og sammenhæng og at vi er de bedste til at sætte rammen, betyder, at det er børn, forældre og personale, der sammen udfylder disse rammer. Alle har frihed under ansvar og hvis vi har brug for andre perspektiver, indhenter vi viden, støtte og vejledning, hvor det giver mening. Rammen skal være tryk og omsorgsfuld, så vi giver børnene de bedste muligheder for trivsel, dannelse, læring og udvikling, hvor legen er grundlæggende og tager udgangspunkt i børnenes perspektiv. Vi skal skabe rum for nysgerrighed, hvor vi følger barnets spor og udforsker på det, vi er i og den verden der omgiver os.

Eks.

Vi arbejder i små grupper, fx gå nogen i kælderens i vores aktivitetsrum 1 voksen og 3-4 børn. Trækker gardinet for ved eftermiddagsmad, så alle børn får ro og bliver set og hørt.

Kreative projekter som eks. vi indbyder til et kreativt rum med forskellige materialer inde i værkstedet. Børnene bliver nysgerrige, ser hvad der er, snakker med den voksne om muligheder, ser hvad de andre har gang i og af den vej afprøver egen fantasi.

Fællesskab

Sammen er forældre, børn og medarbejdere ansvarlige for at skabe små og store fællesskaber, hvor venskaber og kammeratskab udvikles og hvor den enkelte føler sig tryk og oplever sig som en del af fællesskabet. Den gode historie og bevidstheden om, at vi alle har et ansvar, giver de bedste betingelser.

Eks.

Vi er et fælleshus hvor venskaber på tværs af alder får mulighed for at udvikle sig – særlig om eftermiddagen

En samlingerne i hjemmegrupperne hver dag.

Fredagssamling (fællessamling) fx kendte sanglege, inddragende historier, navne sang, edderkopspind og indblik i hinandens emner.

Fælles afsked, når nogen skal stoppe i børnehaven.

Spisesituationen hvor alle bliver set og hørt.

Fokus på de lege som børnene bliver optaget af sammen og understøtter relationerne eks. i dagligstuen.

Kunst og kultur, æstetik

Det er vigtigt for os at give børnene forskellige indfaldsvinkler til den kunst og kultur, vi er omgivet af. Det er et aktivt tilvalg og børnene ser og prøver forskellige udtryksformer og metoder gennem egen og formidling af andres kunst.

Vi skaber rum og rammer med mulighed for fordybelse, hvor vi møder børnene, der hvor de er – giver børnene oplevelser som kan bidrage til at udforske den kreative og kunstneriske verden.

Eks.

Alle værker bliver udstillet og der bliver mulighed for refleksion og nysgerrighed – både med forældre, børnene imellem og med de voksne i børnehaven.

Børnene fordyber sig i arbejdet med en bestemt kunstner, hvor de kommer hele vejen rundt om ham/hende. Deres liv, værker, teknikker, et museumsbesøg for at se kunsten "live" og slutter af med en fernisering af egne værker.

Tryghed, nærvær og omsorg

I vores børnehave skal børnene altid opleve, at der er nærværende voksne, som er til stede, er parat til at guide, give trøst og har en hjælpende hånd eller et knus, når der er brug for det. De voksne er rollemønstre og børnene skal opleve, at være respekteret gennem måden vi er på, taler sammen og løser konflikter på. Det gør vi gennem hverdagsrutiner, tydelighed, forholde sig til det, der sker og have fokus på relationer mellem hinanden og i gruppen.

Eks.

Pædagogiske rutiner ex ved bleskift, hvor der er en tæt positiv relation til barnet

De voksne er bevidste om at være fordelt i hele huset/ på legepladsen der, hvor børnene er og deltager i legene.

Leg og bevægelse

Vi lægger vægt på den fysiske udfoldelse – både i den styrende leg og ved at have fleksible legeredskaber, legemiljøer, som styrker børnenes motoriske udvikling og som indbyder til at bruge kroppen i dagligdagen. Legen er den vigtigste læringsaktivitet, som understøtter barnets personlige, sproglige og sociale udvikling. Vi skal derfor sikre, at læring gennem leg foregår på en positiv, udviklende og hensigtsmæssig måde, hvor børnene får mulighed for at afprøve/ udforske og blive nysgerrige gennem bl.a. deltagelse (styring), guidning fra de voksne og med børnenes verden (perspektiv) i fokus. Vi tager udgangspunkt i de forskellige legetyper og give børnene læringsmiljøer som både er styret, er sammen med børnene og hvor børnene sætter rammen.

Eks.

Vi vægter at sætte lege i gang, der tilgodeser de 6 legetyper: fx forhindringsbaner, i kælderen, i naturen, i nærområdet

Rummelighed

Vores udgangspunkt er, at alle børn er forskellige, har forskellige baggrunde, færdigheder og behov. Børnene skal hver især mødes med respekt og anerkendelse. Når vi lytter, ser og forstår det enkelte barn, er vi være med til at understøtte barnets trivsel og udvikling. De betingelser, som vi skaber, er afgørende for det enkelte barns trivsel og skal ses i forhold til relationen med andre.

Eks.

Vi kender alle børn, og har forståelse for børnenes forskelligheder.

Ex imødekomme børnenes ønske om at lege ude, lege i "dagligstuen" og planlagte kreative aktiviteter.

Medindflydelse

Vi bruger hinandens kompetencer, ressourcer og idérigdom i udviklingen af vores pædagogiske praksis. Gennem medindflydelse og ansvar skabes konstruktiv udvikling, som er med til at give glæde hos den enkelte medarbejder, forældre og børn. Børnene inddrages og har medindflydelse på "børnelivet", der hvor det enkelte barn og gruppen kan og har mulighed for at bidrage. Vi mener, det er vigtigt at det enkelte barn mærker, at de har indflydelse og at de kan give udtryk for egne krav og ønsker.

Eks.

Børnene kan selv vælge, om de vil have mælk eller vand at drikke til frokost.

De vælger selv, hvad de vil have med på maddage.

Ørnene vælger selv, hvad de vil have af mad på kolonien.

Traditioner og holdninger

Vores gode traditioner er med til at skabe vores kultur – både med og uden familien. De tilbagevendende fester og aktiviteter giver fælles oplevelser og et sammenhold i hverdagen. Vi vægter og oplever stor opbakning, som bl.a. består af arbejdsdage, sommerfest, kaffedage, koloni, besøg, udflugter, børnefest og månedsfester, som personalet skiftes til at arrangere.

Vi er rollemodeller og er med til at skabe børnenes identitet – derfor er vores menneskesyn og måden vi kommunikerer på et væsentligt grundlag i vores hus. Traditioner er med til at understøtte børnenes dannelse og herigennem skabe erfaringer, som er værdifulde gennem livet.

Eks.

Ved Fastelavn. De voksne deltager aktivt, er klædt ud, danser med og glædes i legen.

Læring indebærer et tæt samspil mellem orden og kaos.

(s. 118, praksis fællesskaber, Wenger 2008)

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer er beskrevet senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15 Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Vores pædagogiske tilgang:

Børnesyn

Det gode børneliv er altafgørende. Det at være barn har en værdi i sig selv. Det enkelte barn skal mødes - der hvor barnet er, (anerkendelse af barnet) og herigennem opleve at blive set og hørt. Vi opfatter barnet som kompetent, legende, nysgerrig og er en aktiv medskaber af sin egen læring og udvikling. Vores opgave er at understøtte barnet og børnene, med den anerkendende tilgang, så de oplever tryghed, nærhed, trivsel gennem legen og vores læringsmiljø, hvor der er plads, tid og ro til at være barn. Vi understøtter børnenes behov for omsorg og udfordringer og positive relationer. Vi skaber et miljø der fordrer læring med respekt for barnet eks. i gaderobesituationen.

Dannelse

Vi som medarbejdere ser verden omkring barnet, børnene og familien som foranderlig. Vi har en stor indflydelse på børnenes trivsel, dannelse, udvikling og læring gennem vores tilgang til:

- måden at være til stede og sammen på,
- vores tilrettelæggelse af dagen
- den fysiske indretning og
- den leg og de opgaver og aktiviteter som foregår

Vi skal derfor hele tiden kunne regulere os alt efter hvilken kontekst, vi er i og hvilke børn, vi har omkring os. Vi arbejder ud fra de fysiske betingelser, de pædagogiske betingelser og de organisatoriske betingelser. Det er os som voksne, som kan sætte og ændre på betingelserne, så de danner grundlag for børnenes tryghed og det bedst mulige leg- og læringsmiljø.

Vores mål er klare kommunikative spilleregner i samspillet med og mellem børnene, forældre og de voksne i børnehaven.

Eks. Vi taler ordentlig til og med hinanden eks. bruger det danske sprog, kalder hinanden ved navn, er imødekommende og har øjenkontakt, undgår så vidt muligt at afbryde, bruger tydelig og

klar kommunikation, så børnene ikke er i tvivl om retning og giver alternative muligheder til løsning af eksempelvis konflikter. Vigtigt at sige godmorgen og farvel for vi er alle en vigtig del af fællesskabet.

Vi voksne er alle rollemodeller og det er vigtigt, at vi er fælles med forældrene om dette. Vi viser at vi vil hinanden – turde at være fysiske sammen eks. med kram, tumble..... Børnenes karakterdannelse sker gennem vores måde at se og høre barnet og hvordan vi interagerer, så der er mulighed for læring - at agere / reflektere. Børnene skal føle sig trygge ved at være en del af fællesskabet. I den sammenhæng gør vi meget ud af, at samarbejde med forældrene om, hvordan vi sammen f.eks. kan håndtere en konflikt, som deres barn kommer hjem og fortæller om og hvorfor det er så vigtigt, at vi som voksne kan indgå i en konstruktiv dialog /relation.

Vi er alle en del af fællesskabet og skal trives i det, og det gør vi kun ved at reflektere over, hvad der sker og finde nye veje. Vi vil udvikle på leg – planlagte og spontane og i rutinesituationer, så vi fortsat sikrer en understøttelse af et udviklende læringsmiljø. Hvad gør vores reaktioner ved andre? Hvordan passer vi bedst på hinanden og vores omgivelser?

Legen

De voksne arbejder ud fra en bevidsthed om, at der i løbet af dagen skal være lege og aktiviteter som foregår:

- af børn,
- med børn og
- for børn

Det skærper vores opmærksomhed på en bred vifte af lege – og læringsformer/ miljøet, som er nødvendigt for at fremme og understøtte børns trivsel, udvikling, læring og dannelse. Her er vores tilgang og vores måde at være tilstede på altafgørende.

Vi forstår leg på mange forskellige måder. I Den frie børnehave skal leg understøtte den frie fantasi, foregå i det frie rum, mindre rum, forskellige rum - ude og inde, rum til fordybelse, rum til aktivitet, rum til alvor, sjov og glæde.

Det er vigtigt for os fordi:

Legen er fundament for læring, udvikling og dannelse

Legen styrker fællesskabet og relationer mellem børn – børn, børn – voksne

Legen understøtter mulighed for medindflydelse, forhandling og udvikling af personlig styrke

Legen er en fantastisk måde at være og undersøge verden på og en vigtig livsform

Hverdagen læres allerbedst gennem leg og nærhed

Legen inviterer til fordybelse, fantasi, udforskning, socialisering og selvstændighed – vi kan være nysgerrige, sansende og undrende

Vi kan bryde rammerne – gå uden for rammerne, uden at være forkerte

At der er mulighed for forskellige legetyper, (grundlag de 6 legetyper)

Eks.

Børnene er kommet ind fra legepladsen og rummene byder på forskellige lege. I værkstedet er der sat materialer frem til kreative gøremål. Nogle børn går bare i gang og ved, hvad de vil. Andre kikker og undersøger, hvad de andre går i gang med og den voksne deltager på sidelinjen. Der bliver lavet flere skovtrolde og de får en fælles leg / fantasi i gang om, hvordan de ser ud, hvad de skal have på, om det var den er ond eller god. På blå er der byggeprojekter i gang og dyrene skal have

et godt sted bo. Tæpperne hænges op og børnene får ro til at udvikle legen, mens andre børn har en rolleleg i gang i dukkekrogen og under hemsen, hvor butikken er installeret.

Evnen til at begejstres og rives med, er legens inderste væsen.

(s. 11, Huizinga, 1963)

Børnefællesskaber

Den frie børnehave er skabt til at understøtte det sociale fællesskab. Det er et afgørende element i børnenes leg og læring, hvor det enkelte barn har muligheder for at etablere venskaber på tværs af alder, køn og kultur. Vores traditioner og tilgang til de små fællesskaber og det store fællesskab understøtter en forpligtigelse og et samspil som er til gode for den enkelte og for fællesskabet. Vi har alle et medansvar – også forældrene, hvor samværet er præget af anerkendelse af alle uanset forudsætninger. Vi har alle brug for at høre til og være en del af et fællesskab. Vi understøtter derfor den aktive deltagelse og initiativet, hvor vi voksne er rollemodeller og giver mulighed for at afprøve nye relationer. De voksne er tæt på alle børn og relationerne skabes gennem vores nærvær og fokus på, at alle børn skal opleve at være en del af et fællesskab.

Eks.

Vi holder månedsfest for de børn der har holdt fødselsdag. Børnene hjælper med at forberede maden og dække bord.

Vi har turvenner, for at skabe nye fællesskaber og understøtte nye venskaber blandt børnene.

Vores legeplads er overskuelig med mange kroge og legemuligheder. Vi leger og ser børnene og opdager hurtigt, hvis der er børn, som har det svært og skal have en hjælpende hånd.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

Vi møder forældrene positivt med en naturlig nysgerrighed, med respekt og er imødekommende over for forældrenes forventninger.

Alle får udleveret en forældrepejce, som i korte træk fortæller om børnehaven enten ved besøg eller når barnet starter. Vi opfordrer også til at gå ind og læse om os på hjemmesiden, samtidig med et besøg, så forældrene har den størst mulige indsigt inden valg eller start.

Barnet og forældrene starter med at få et velkomst brev tilsendt inden de starter. Ved opstarten snakker vi om og laver en plan for den enkelte, og hvordan vi i fællesskab ser den bedst mulige indkøring i børnehaven. Vi har i starten en meget tæt dialog med forældrene, hvor vi får afstemt forventninger begge veje. Efter ca. 3 måneder mødes vi til en snak, for at drøfte barnets trivsel og udvikling.

Vi har løbende et samarbejde med alle forældre, både når barnet trives og hvis der opstår udfordringer /problematikker omkring barnet. Vi går aktivt ind i samarbejdet og lytter meget til, hvad forældrene står for og måske har det svært med, så forældrene oplever en anerkendende tilgang til situationen. Det er relationen som kan skabe tilliden og herigennem være hinandens sparring. Vi tilbyder mindst en gang om året en uddybende samtale, hvis vi ikke i forvejen har konkrete aftaler. Dette gælder både hos Krabberne, Delfinerne og Ørnene.

Vi har forældremøder, hvor vi fokuserer på det, som forældrene gerne vil drøfte sammen eller høre om generelt. Vi har forskellige temaer på møderne gennem børnehavelivet, hvis vi eller forældrene ønsker at gå i dybden med konkrete problematikker / temaer, som fylder. Vi fortæller om hverdagslivet og hvad der brug for at drøfte og inddrage forældrene i.

Det at have et samarbejde med alle forældre er noget af det, vi vægter højt. Eks. er den daglige kontakt, hvor vi har set og talt kort med hinanden, sendt et smil med på vejen, det vi kan gøre for, at alle kan få et godt udgangspunkt for dagen.

Vi fester sammen børn og voksne, gennem en del sociale aktiviteter – med og uden børn, hvor der lægges vægt det sociale sammenhold og som oftest er baseret på lokale traditioner. Forældrene er her en aktiv del af det konstruktive og sjove samarbejde, også gennem Støtteforeningen / aktivitetsudvalget. Herved får vi et kendskab til hinanden på flere niveauer og kan glædes sammen og får et fælles grundlag at bygge vores samarbejde på.

Eks. Vi bestræber altid at imødekomme forældreønsker om samtale så hurtigt som muligt

Vi vægter den positive tilgang og er imødekommende over for forældrenes behov

Vi har arrangementer som fx kaffe eftermiddage hver måned

Vi sikrer os, at alle børn og forældre er set ved aflevering og afhentning.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter. Alle børn skal mødes med positive forventninger og være en betydningsfuld del af et fællesskab. Vi har konstant opmærksomhed på, at alle børn har en tryk hverdag, så alle har mulighed for at få den bedste børnehavedag og i tæt samarbejde med forældrene.

Sammenhænge og børn i udsatte positioner:

I hverdagen er det derfor vigtigt for os at imødekomme og skabe de bedste rammer for børnene. Det er os som voksne, som sætter rammen for børnene. Det er os der kan ændre og skabe rammen, hvor miljøet tilrettelægges og gives, så barnet får de bedste muligheder for trivsel og udvikling. Det er os som ved hvilke muligheder vi har og skaber de bedste forudsætninger rundt om barnet og dennes familie.

Det betyder bl.a. at vi ser på det enkelte barn og gruppen med en empatisk tilgang, refleksion i hverdagen, trivselsvurdering, tværfaglig samarbejde og med en særlig fokus på omgivelserne /læringsmiljøet gennem reflekterende teams og udarbejdelse af en pædagogisk aktiv plan, hvor forældrene er inddraget. Vi arbejder ud fra den pædagogiske tilgang, som oftest betyder, at vi er tydelige og rammesættende og er herigennem opmærksomme på det forebyggende, foregribende og indgribende tilgang.

EKS.

Det kan eks. være børn der har brug for pauser, flere gange om dagen. Det er vores ansvar at være på forkant og sætte rammen med fokus på den enkelte, så vi imødekommer forskellige hensyn. Det kan være gruppesammensætningen, som skal have særlig fokus og hvor læringsmiljøet er særlig tilrettelagt. Det kan være forældre som har brug for en særlig opmærksomhed og har brug for et kontinuerligt samarbejde omkring barnet.

Fastholde og udvikle vores arbejde i det tværfaglige samarbejde med fx tale/høre pæd.

Vi arbejder bevidst med at arbejde i mindre grupper

Vi giver plads til pauser i løbet af dagen, hvis barnet har behov

Vi forbereder børnene på, hvad dagen skal indeholde, sætter rammen, struktur og forudsigelighed. Fx ved sproglige udfordringer og manglende social udvikling

Vi følger op på de handlinger, vi sætter i værk på vores p-møder og ved aktionshandlinger

Vi arbejder ud fra den pæd. plan for det enkelte barn

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen? (Dette spørgsmål gælder kun dagtilbud med børn i den relevante aldersgruppe.)

Sammenhæng handler om at understøtte børns personlige og sociale udvikling, tro på egne evner, og udvikle en nysgerrighed for ”det nye”. Vi har særlig fokus på at understøtte barnets i at møde nye udfordringer, fordybe sig, være vedholdende og kunne indgå og tage initiativ i et børnefællesskab.

I Ringsted kommune er der en klar ramme for, hvad der skal arbejdes med og hvordan vi i fællesskab planlægger og gennemfører aktiviteter sammen med de øvrige dagtilbud og distrikt skolen.

I den Frie Børnehave er børnene opdelt i hjemmegrupper ud fra alder og udvikling. Når børnene starter i Ørnegruppen er der helt klare læreplaner for, hvad vi arbejder med (ligesom i de andre hjemmegrupper). Vi skaber et pædagogisk læringsmiljø som understøtter den indsats som barnet / børnenes har brug for, hvor børns lyst til at lære og mod på nye oplevelser er i fokus.

Eks. En særlig aktivitet er vores 4 dages koloni, som både udvikler og understøtter leg, læring og dannelse på rigtig mange plan.

Der arbejdes med læreplanerne på rigtig mange måder, hvor børnene udvikles og lære at tage mere og mere ansvar for egne handlinger og i fællesskabet. Arbejder eks. med at udsætte egne behov i samværet med andre børn og mærke efter, hvor og hvem er jeg og hvad kan jeg bidrage med. Vi lægger stor vægt på den personlige og sociale udvikling

Vores fornemmeste opgave er at være med til at give vores børn et solidt fundament og robusthed, inden barnet skal videre i livet. Det giver dem ro til at modtage og eksperimentere med ny viden, at kunne trives i en omskiftelig og større verden og vide, hvad det betyder at være en del af et større fællesskab.

I Ørnegruppen lægger vi vægt på samarbejdet omkring barnets personlige og sociale udvikling gennem dialog med forældrene med Ringsted kommunes brobygningsmateriale som grundlag.

EKS. Når dagen kommer, hvor børnene skal videre i livet, afslutter vi denne del af barndommen med en fest, hvor familien er inviteret med. Til denne fest spiser vi sammen og hvert barn får "mappen" og et "børnehavehave bevis" med hjem – til evigt minde.

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi bruger vores lokale omgivelser i vores projekter alt efter, hvad vi arbejder med. Det kan være alt fra biblioteket, hallen, Musikskolen, leg og bevægelse, teater, de grønne områder, museet, Kærhave skoven og andre skove / søer, boligforeningen, til stranden, forældre og andre som har en viden om de fænomener / temaer vi undersøger (eks jæger, bager, kunstner, fisker). Vi tænker omgivelserne ind, som en naturlig del af hverdagen.

Vores ugentlige ture ud af huset er forbundet med de temaer, som optager os. Oplevelserne ude bliver brugt hjemme - på mange forskellige måder. Ørnene har været på fisketur på en af forældrenes arbejdspladser, hvor de fik en helt ny oplevelse og fik viden om, hvad fiskene spiser, hvor og hvordan de lever. De fik fisk med hjem, som de tilberedte dagen efter.

Eks.

Vi besøger og snakker og synger med beboere ved Cafe´ Ingeborg
Teater på Springbrættet

Vi besøger forældres arbejdsplads

Vi tager på besøg hos børnene

Vi får hjælp af en beboer i nærområdet til at lave små rep. af vores legetøj

Vi låner spejderhytten til koloni

Vi går på museum og oplever/ udforsker alt efter tema – eks. til juleudstilling og når vi skal udforske bestemte kunstnere

---

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi indretter os efter, hvad vi ser, kan have en tryk, udviklende og læringsrig ramme for børnene. Det gør vi ved at have små rum og miljøer, der sætter fantasien i gang – både til fordybelse (værkstedet og Paletten), aktivitet (puderum og udearealer / kælder) og til andre former for lege (rollelege / fantasilege / konstruktionslege/ regellege) bl.a. på Blå. Vi voksne er rollemodeller, taler med ”små stemmer” viser rammen for, hvordan vi har det bedst sammen og giver børnene retning / alternativer, så de får en fornemmelse/ oplevelse af, hvordan vi er sammen på. Børnenes valg bliver i mange sammenhænge styrende for, hvordan og hvad der bliver leget med og taget frem. Det er de voksnes opgave at fylde valgene ud, så legen bliver udviklende og danner grundlag for et konstruktivt læringsmiljø i gensidig respekt.

Eks.

Vi har børnenes kunst på væggene eller i udstillingen og vi udskifter tit, så det der hænger, er aktuelt i forhold til det, børnene er optaget af og arbejder med. Vi har materialer og legetøj fremme, så børnene kan blive inspireret. Børnene stemme ind i børnemiljøet understøttes gennem nærhed, leg, dialoger om deres oplevelser eller omkring læsning eks, omkring barnets bog, ved samlinger, rollelege.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Som grundslag arbejder vi ud fra vores Pædagogiske Udviklings Plan. Planen udarbejdes af medarbejderne og drøftes i bestyrelsen, så vi er enige om, hvad og hvordan vi arbejder med pædagogisk udvikling og de indsatsområder, som er udmeldt fra Ringsted kommune. Planen tages op hvert andet år.

Ringsted kommune har udmeldt følgende indsatsområder:

- Leg og læring
- Kommunikation og sprog

Disse indsatsområder er beskrevet i hver sin pædagogiske plan. Disse to indsatsområder er fælles for hele huset og følges op på vores fælles personalemøder.

Den enkelte hjemmegruppe arbejder med alle læreplanstemaer og har beskrevet, hvad de reelt betyder inden for hvert tema i den enkelte alder- og udviklingsgruppe.

Institutionens pædagogiske læreplaner for hver hjemmegruppe er bilag til Den Pædagogiske Udvikling Plan opdelt i Krabber, Delfiner og Ørne.

Der udarbejdes projektbeskrivelser for hver projektperiode (3 til 4 om året), hvor læreplanstemaerne (status, vidensindsamling/ mål /tegn /tiltag - de pædagogiske metoder (læringsmiljøer), handlinger og interesser) er en del af grundlaget, og hvor dokumentation og evalueringmetoder også indgår.

Vi beskriver de styrkede læreplaner hver for sig, og understøtter barnet / børnene på tværs af og inden for alle læreplanerne i vores projekter. Alt efter hjemmegruppens status ved projektplanlægningen, sætter vi fokus på den udvikling og læring som gruppen / det enkelte barn har brug for og arbejder herudfra.

I den øvrige del af dagen skaber vi forskellige legemiljøer / legetyper som understøtter børnenes læring og tilgodeser den enkeltes udvikling. Det er både på tværs af alder- og udvikling, i grupper og med fokus på at skabe et udviklende læringsmiljø for alle børn (sårbare børn).

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Alsidige personlige udvikling

Vores mål er, at alle børn får en oplevelse af, hvem de selv er og hvem de selv er i forhold til andre. Børnene skal mærke tryghed og omsorg og herudfra understøtter vi børnenes nysgerrighed og udfoldelsesmuligheder, så udviklingen kan ske igennem samspillet og deltagelse, da relationen er et vigtigt redskab til udviklingen af sig selv og sig selv i fællesskabet.

De voksne i Den Frie skaber en hverdag og det pædagogiske læringsmiljø som understøtter barnets selvværd og selvtillid ved at invitere barnet / børnene ind i fællesskabet og med empati fornemme, hvor barnet / børnene kan udfolde, udforske og erfare sig selv og hinanden på forskellige og nye måder. Barnet / børnene skal føle respekt og anerkendelse af sig selv og udvikle forståelse for andre. De voksne er aktivt deltagende og understøtter udviklingen ved at være tydelige i forventninger og gennem et gensidigt forpligtende fællesskab skaber lege og aktiviteter, hvor bl.a. demokratiske processer indgår. Barnet / børnene skal lære at udtrykke sine følelser og håndtere på en konstruktiv måde, så de oplever sig selv som en del af fællesskabet og herigennem turde udfordre sig selv. De voksne skal i samarbejde med forældrene understøtte denne udvikling ved at give handlemuligheder og muligheder for at eksperimentere i de svære situationer. Der skal både være mulighed for en observerende og en deltagende position, så barnet kan øve sig i at indgå i flere relation og aktiviteter.

Vi gør det bl.a. når vi har hjemmegrupper, hvor rammen er sat og hvor barnet inden for rammen har mulighed for at undersøge, observere og eksperimentere i mindre grupper og med trygheden om, at de voksne vil være tilstede og guide i de situationer, hvor barnet kommer ud på dybt vand. Det kan være, når børnene får en ny opgave, hvor de skal forme en orm som ligner og en fantasiorm, som barnet selv skal opfinde.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Social udvikling:

Vores mål er at skabe et læringsmiljø som understøtter børnene i at udvikle empati og relationer til andre både børn og voksne.

Vores mål er, at vores læringsmiljø understøtter et fællesskab hvor mangfoldighed og demokratisk dannelse udvikles hos den enkelte og hvor børnene får en fornemmelse af hvad det betyder, for at kunne indgå i sociale fællesskaber.

Nogen gange er det nødvendigt at forhandle, fornemme og behovsudsætte, når vi er i det lille eller store fællesskaber. De voksne, i samarbejde med forældrene, er vi meget opmærksomme på, at børnehaven er en tryk ramme for en konstruktiv øvebane og et læringsmiljø, hvor vi kan understøtte børnene i at modnes og afprøve, hvad egne handlinger gør ved dem selv, de andre børn og voksne. Vores læringsmiljø er derfor præges af, at understøtte barnet / børnene i konstruktive løsninger eks. i konfliktsituationer, være rollemodeller og agere aktivt i de situationer, hvor det enkelte barn har brug for det.

At kunne være, udvikles og fungere i relation til andre er en meget væsentlig kompetence i livet. Vi understøtter barnet / børnene i at finde veje ind i aktiv deltagelse og få en fornemmelse og forståelse af sig selv og for andre.

Når vi f.eks. deltager i legen er det vigtigt, vi har børneperspektivet og understøtter børnenes sociale læring og herigennem sikre, at barnet/ børnene trives, så de får en forståelse for sig selv i relation til andre, udvikler de sociale relationer og har lyst til at udforske verden endnu mere - sammen.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Vores mål er, at alle børn får de bedste læringsmuligheder og betingelser for at udvikle sit sprog, som kan give det enkelte barn mulighed for at udtrykke sig og anvende sproget i kommunikationen med andre, så barnet kan føle sig forstået og blive forstået.

De voksne omkring barnet understøtter det enkelte barn / børnenes kommunikation og sprog, ved at være nærværende, igangsættende og eksperimenterende omkring sproget og kommunikationen. Vi ser os selv som rollemodeller og er opmærksomme på måden, vi udtrykker os på, gerne med understøttende mimik, så vi er tydelige i vores udtale og kommunikation, både når vi leger med sproget, gennem organiseret, uorganiseret og andre meningsfulde lege.

Vi er opmærksomme på barnets forståelse af egen udtryksform (både sprogligt og kommunikativt) i relation til andre og fundamentet skabes og udvikles bl.a. gennem forskellige legetyper, bevægelse, sansning, egen forståelse og ved at udforske sprogets mangfoldighed.

Eks. har vi fokus på vores rutinesituationer, hvor vi er opmærksomme på at være nærværende og sikre en dialog omkring det enkelte barn. Det kan være ved eftermiddagsmaden, hvor vi enten taler om maden, hvad børnene har leget og med hvem eller noget helt andet, som børnene er optaget af. De enkelte børn udfordres og motiveres til at være med i samtalen.

Vi har en del børn, som har forskellige sproglige udfordringer. Her har vi særligt fokus på at skabe meningsfulde samtaleemner og sprogliggøre, det vi er optaget af i hverdagen. Der skal i alle sammenhænge være størst mulig kommunikation og læring i løbet af dagen – også i rutinesituationerne.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Krop, sanser og bevægelse

Vores mål er, at det enkelte barn kan udfolde sig og får mulighed for at udfolde sig fysisk både fin- og grov motorisk. Vi vil give mulighed for at skabe de bedste rammer og betingelser for, at børnene udvikler sin krop, så de er i stand til at fornemme sine egne muligheder og begrænsninger og fastholde viljen til at øve sig og mærke efter.

De voksne understøtter alle former for bevægelse og sanselig opmærksomhed i kroppen gennem de planlagte aktiviteter, i legen og i hverdagens rutiner. Alle grupper understøtter børnenes muligheder for at bruge deres krop på forskellige måder og mærke, hvad der er godt og hvad der er skidt, så de får en fornemmelse af dem selv. Det kan være gennem eksperimenter med varmt / koldt, sødt / surt, høje/ lave lyde, tung / let, hurtigt / langsomt, ro / aktivitet osv. Fokus på krop, sanser og bevægelse fylder meget i børnenes liv og vi har forskellige former for at understøtte børnenes læring og udvikling. Alle grupperne er på tur en gang om ugen, hvor fysisk udholdenhed oftest er en del af turen.

Krabberne (de mindste) går til musik en gang om ugen og følger op på det, de har lært hjemme i børnehaven. Delfinerne er en gang om ugen ude i naturen og hvor kroppen og sanserne udfordres på alle mulige måder. Ørnene går til leg og bevægelse og svømning, hvor kroppen udfordres gennem lege og grundlæggende gymnastikøvelser. Vi udfordrer sanseoplevelser hver dag bl.a. ved at skulle smage på noget forskelligt eftermiddagsmad, selv mærke efter hvad det er for noget overtøj vi skal have på i dag, opleve og mærke stilletid inden maden, mærke gråden og glæden i samspillet med vennerne.

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Natur, udeliv og science (naturfænomener)

Vores mål for det enkelte barn er, at få en fornemmelse af og kendskab til naturen samt understøtte læring gennem at sanse og bruge den kreativt med respekt for naturens indretning og kræfter. Vi arbejder med naturens mange sider sammen i hele børnehaven og i hjemmegruppernes projekter. Vi skaber rum for eksperimenter, hvor kun fantasien sætter grænser.

Læringsmiljøet er tæt forbundet med den virkelighed og natur, som vi er omgivet af. Vi er meget ude og bruger udearealerne hjemme omkring huset og i lokalområdet til at udforske og undersøge, mærke og genkende, det der sker og er i naturen. Vi har fokus på vores måde at behandle naturen – dyr og planter. Eks. Hvad skal de leve af? Hvordan kan vi passe bedre på naturen? Hvad er det der er oppe i himlen og hvilken betydning har det for os? Vi har lavet eksperimenter med vand, luft, jord og ild, for at understøtte børnenes viden og erfaring, så det giver børnene en forståelse for, hvad det er for en verden, vi lever i.

Vi har f.eks. fokus på genbrug, sortering af affald, vi har fisk inde og krible, krable dyr ude. Samler ting og dyr fra naturen og undersøger det. Tager materialer med hjem, så vi kan bruge det på forskellige måder bl.a. til bue og pil, at spise eller instrumenter. Der er uendelige muligheder, som kan udforskes og give børnene meningsfulde erfaringer med sig. De voksne er derfor en væsentlig inspirator og er med til gøre børnene nysgerrige og følge op på de temaer, som børnene viser interesse for.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Kultur, æstetik og fællesskab (udtryksformer)

Vores mål er, at give børnene kendskab til en mangfoldig vifte af kulturelle oplevelser og kunstneriske udtryksformer og give det enkelte barn viden samt mulighed for at udforske og opleve andres og egne kreative udfoldelser. Vi er opmærksomme på og lægger vægt på at skabe en tryk hverdag, hvor tillid til hinanden er forudsætningen for kreativ udfoldelse. Vi lægger samtidig vægt på børns egen kultur og den elektroniske formidlings indflydelse.

Vores mål er at give børnene mange positive kulturelle og kunstneriske udfoldelser og oplevelser bl.a. gennem deltagelse i den årlige kunstevent og gennem egne traditioner.

Vi lægger stor vægt på den kulturelle og æstetiske udfoldelsesmulighed i hverdagen. Børnene skal understøttes ved at have adgang til kreative materialer, som aktiverer børnenes lyst og interesse, så de har mulighed for at mærke og udtrykke sig gennem forskellige metoder og udtryksformer.

Intet er rigtig eller forkert. Alle har mulighed for at skabe og give hinanden inspiration og få en oplevelse af at kunne skabe noget sammen og hver for sig – fordi ”jeg er den, jeg er og ikke fordi jeg er den bedste (eller dårligste) til noget” Kultur er en kunstnerisk skabende kraft og det skaber en særlig stemning og en følelse af samhørighed gennem de processer, som vi er med til at skabe sammen med børnene.

I gennem vores fokus på ”den lille kreative med det store fællesskab” har vi vores kunsthjerte med i rigtig mange af vores projekter. Der er altid ophæng, udstillinger eller noget andet i stuerne som emmer af æstetik på forskellig vis. Alt er børnene en del af og der kommer så mange følelser og fortællinger ud af børnenes værker både med hinanden, med en voksen eller sammen med forældrene.

I efteråret havde Ørnene et Picassoprojekt, hvor de fordybede sig i forskellige tegne og maleteknikker, historien om Picasso, farvelære, på museumsbesøg på Arken, hvor der var en udstilling med Picasso værker og hver af børnene malede et Picasso maleri, som blev afsluttet med en fernisering.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringsspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Vi forpligter hinanden til at udvikle os gennem en evalueringsskultur, både i forhold til børnene (refleksion, trivselsvurderinger, opfølgning og planer), og hinanden gennem faglig og personlig refleksion, selvkritik på egen praksis og herigennem kunne se nye muligheder.

Vi gør det bl.a. gennem reflekterende teams, hjemmegruppemøder, personalemøder, MUS og den daglige refleksion med hinanden. Vi øver os hele tiden på at diskutere åbent og håndtere konflikter gennem konstruktiv dialog. Stor tillid og loyalitet til hinanden og ejerskab til vores hus bliver vægtet højt. Det gør vi bl.a. gennem refleksioner på personalemøder, være opmærksomme på hinanden i hverdagen, forsøge at undersøge / forstå ”de andre”, som ikke tænker ”som mig”. Ved vores fælles sociale aktiviteter er vi opmærksomme på, hvad vi gerne vil udvikle og sætte fokus på (mål). Personalet har på skift ansvaret for tilrettelæggelse med en konkret ”køreplan” for

de andre voksne eks. ved månedsfester, for at sikre at børnene kan være trygge, medvirke og udfordres i de fælles aktiviteter. Her giver vi hinanden feedback i processen og evaluerer på førstkommande personalemøde ud fra en kendt reflekterende metode.

I den enkelte hjemmegruppe er der en kontinuerlig planlægning, evaluering og dokumentation på et møde som afholdes 1 gang om måneden og i hverdagen evalueres på de konkrete mål og sætter små prøvehandlinger i værk, når det vi har aftalt ikke fungerer eller vi ser, at der er andre og bedre måder at gøre det på. For os er det en evalueringskultur som foregår på flere niveauer, så vores viden og erfaring kontinuerligt kan give børnene de bedste forudsætninger for trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Herudover er der altid et punkt på personalemødet, hvor vi drøfter børnenes trivsel, så alle kan indgå i de tiltag / prøvehandlinger, som de ansvarlige voksne kvalificerer.

Vores dokumentation foregår parallelt med evalueringen som foregår ved at sætte vores kreatio-ner op rundt omkring i børnehaven, billeder og beskrivelser på Family og i børnenes mapper, afsluttende arrangementer, hvor børnene er en del af planlægningen og bruger det, de har oplevet/ erfaret og været en del af. Vi lægger vægt på processen og fortællinger omkring projekterne.

Eks. Krabberne afslutter med frokost, hvor alle børnene er med til at udvælge retter og ingredienser ud fra det tema, de har arbejdet med.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Vi gennemgår i fællesskab den pædagogiske læreplan på pædagogisk weekend, hvor vi fokuserer på de områder, hvor vi har et udviklings potentiale eller / og hvor vi ønsker at ændre retning eller grundlag. Der evalueres på hver af de fælles mål som vi har arbejdet med på flere niveauer: løbende på dagen, på personalemøder og overordnet hvert andet år.

De situationer, som bringer læring i fokus, er ikke nødvendigvis de situationer, hvor vi lærer mest eller er mest dybtgående.

(s. 18, Praksis fælleskaber, Wenger 2008)

Børnelivets træ

Peter Plys er klog:

"Du er modigere end du tror, stærkere end du ser ud til og klogere end du ved"

"Hvordan staver man til kærlighed?" spurgte Grisling. "Man staver ikke.... Man føler det," svarede Peter Plys

"Små hjerter kan også føle store ting" Grisling

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluering af pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

[Pædagogisk læreplan](#)

© 2019
Danmarks Evalueringsinstitut og
Børne- og Socialministeriet

Citat med kildeangivelse er tilladt

Design: BGRAPHIC